Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XCII. Ч. 186. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 28-го ВЕРЕСНЯ 1985 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, SEPTEMBER 28, 1985 No. 186. VOL. XCII.

Президент привітав адвоката д-р Романа І. Смука з його емеритурою

Геновер Парк, Ілл. — Сюди, до оселі відомого українсько-американського діяча, адвоката д-ра Романа І. Смука, надійшло у вересні, ц.р., листовне привітання з Білого Дому від президента Роналда Регена з нагоди відходу заслуженого адвоката на емеритуру.

Президент у листі пише: „Я радий вислати мої теплі ґратуляції з приводу Вашого відходу на пенсію після 55 років адвокатської служби. Ваша кар'єра позначена незвичайною посвятою і успіхами, що завоювало Вам пошану і подив від усіх людей, що Вас знали. Ви маєте всі підстави бути гордим з Вашого вкладу в нашу країну й Вашу громаду. Коли я чую про таких людей як Ви, чий наполегливий труд та відданість допомогли формувати цю країну, моя віра у великість Америки зростає ще більше. Ненсі приєднується також до мене, вітаючи тепло Вас. Із щирістю Роналд Реґен".

Д-р Роман І. Смук

Укаїнській громаді д-р Р. І. Смук найбільше відомий як директор ЗУАДК в Европі в роках 1947-50, як фундатор-президент Української Американської Фундації ім. Романа С. Смука, його сина, що загинув передчасно, та як активний член УНСоюзу і діяльний член багатьох інших українських та американських організацій, де він працював завжди з великим умінням і посвятою.

СМЕРТЬ ВАСИЛЯ СТУСА ВІДБИЛАСЯ ШИРОКИМ ВІДГУКОМ В ЗАХІДНІЙ ЕВРОПІ

Париж (О.К.) — Смерть Василя Стуса відбилася широко у західньо-европейській пресі, талевізії та радіо. Невідомо хто постарався про це, щоб саме ця смерть стала світовою вісткою та ще й з коментарями.

В п'ятницю, 6-го вересня, подали вістку про смерть В. Стуса західньо-німецьке радіо і телевізія, а в суботу подали вістки у пресі.

Того самого дня були також короткі інформації у французькому радіо і телевізії, а чергового дня короткі нотатки про цю сумну подію подали найбільш почитні журнали як „Фіґаро", „Ле Монд" і „Ліберасіон".

Найбільше обширно написав однак німецький щоденник „Франкфуртер Цайтунг" з 7-го вересня, з тим, що цей щоденник покликується на інформації з Бонну, та коментарі Лева Копелева. Поруч із самим фактом, що В. Стус помер в середу 4-го вересня у концентраційному таборі в Пермі, подали, що вістку переслала телеграмою дружина поета і також члени товариства „Континент" мали телефонічне потвердження вістки. На підставі інформацій того товариства, а зокрема Л. Копелева, В. Стус помер замучений за те, що „писав вірші переповнені любов'ю і бажанням свободи для своєї батьківщини". Подають також, що поезії В. Стуса, які передісталися на Захід, вийшли книжечкою в німецькій мові.

Далі обширна і незвичайно точно подана інформація у „Франкфуртер Цайтунг" звертає увагу на те, що смерть В. Стуса продовжує лише сумну чергу українських патріотів, що в останньому часі померли чи закінчили життя у тюрмах і концентраційних таборах. Зазначується також, що всі вони були членами Української Гельсінкської Групи.

Велика частина статті посвячена Йосифові Терелі та фактові, що саме 20-го серпня 1985 року суд в Ужгороді засудив його на 12 років тюрми та заслання, за „антисоветську пропаґанду". Пояснюється також німецьким читачам про важливу ролю, яку відіграв Й. Тереля в обороні Української Католицької Церкви і про відому заяву Й. Терелі з 1984 року про це, що він зрікається совєтського горожанства.

Інформації про Й. Терелю і переслідування його дісталися до німецького щоденника з джерел Міжнародного товариства людських прав, яке має свій осідок у Франкфурті.

Смерть Василя Стуса, хоча як вона і є важким ударом для української спільноти, звернула увагу західнього світу на совєтські переслідування і на трагічну долю українських правозахисників, та тим поставила українські змагання за свободу в осередку світових новин.

Ще один керівник КҐБ втік на Захід

Вашінґтон. — Газета „Вашінґтон Таймс" надрукувала статтю Ралфа де Толедано про втечу на Захід одного з керівників КҐБ, Віталія Юрченка, якого газета називає „п'ятою за значенням людиною в КҐБ".

Як пише газета, В. Юрченко зник в Римі 24-го липня і його зникнення викликало „майже ґістеричну" вимогу, висунуту Совєтським Союзом перед італійськими властями: знайти пропалого аґента. „Міністерство закордонних справ, — пише американський журналіст, — відповіло, що не знає, де знаходиться Юрченко... Згідно з інформацією, яку я маю, він тепер у руках Сі-Ай-Ей".

Р. де Толедано пише, що Юрченко був у курсі всіх шпигунських справ КҐБ в Західній Европі, Південній Америці і З'єднаних Стейтах. Він знає імена і прізвища багатьох аґентів КҐБ і спеціялістів з дезінформації. Саме у зв'язку з втечею Юрченка, вважає де Толедано, в останні місяці з Західньої Німеччини до Східньої втекли високопоставлені західньонімецькі чиновники, які співпрацювали зі Східньою Німеччиною. Коли вони дізналися про втечу Юрченка, то мабуть, боялися викриття і вчасно вивтікали до Східньої Німеччини. Рішення резидента КҐБ в Лондоні Олега Гордієвського залишитися на Заході американський журналіст також пов'язує з втечею Віталія Юрченка.

На думку де Толедано, після втечі в кінці 1930-их років на Захід Вальтера Крівіцкого, який очолював шпигунську мережу СССР в Західній Европі, з Совєтського Союзу ніколи не втікав офіцер державної безпеки чи військової розвідки такої ранґи, як Віталій Юрченко.

Пропонують Р. Реґена на премію Нобеля

Ослько, Норвегія. — Комітет для надання Нобелівських премій миру оголосив, що в списку кандидатів на отримання цієї премії в 1985 році є президент З'єднаних Стейтів Роналд Реґен.

Секретар норвезького відділу Нобелівського комітету Якоб Свердруп заявив, що всього в списку є 60 громадських і державних діячів та 39 організацій.

Згідно з існуючими правилами, кандидатів можуть пропонувати парляментаристи, діячі, які нагороджені вже премією миру, а також професори права, суспільних наук, філософії та історії.

Нобелівський комітет ніколи не повідомляє мотивів висунення і не називає імен тих, які висувають.

Ім'я лавреата премії миру стане відоме 11-го жовтня в Ослі.

Імена лавреатів Нобеля з медицини, фізики, хемії та економічних наук будуть оголошені в Стокгольмі від 14-го до 17-го жовтня.

Премія Нобеля з літератури звичайно вручається другого або третього четверга жовтня.

Разом з врученням кожної з шести Нобелівських премій в цьому році кожний лавреат дістане чек на 220,000 долярів.

Дж. Шулц вважає, що зустріч була корисною

Ню Йорк. — Як уже інформовано, в середу, 25-го вересня, в совєтській місії при Об'єднаних Націях відбулася зустріч державного секретаря ЗСА Джорджа Шулца і міністра закордонних справ СССР Едуарда Шеварднадзе. Вони розмовляли чотири з половиною години, але не змогли, як пише газета „Ню Йорк Таймс" зґладити існуючі між ЗСА і СССР розходження щодо роззброєння.

В розмові з журналістами після зустрічі Дж. Шулц зауважив, що розмова була корисною, але що совєтська сторона „не поклала на стіл ніяких нових пропозицій".

Зустріч двох міністрів входила до програми підготовки в листопаді зустрічі на вершинах між президентом ЗСА Роналдом Реґеном і совєтським лідером Міхаїлом Ґорбачовим. На зустрічі в Женеві обі сторони погодилися обговорити багато питань, серед яких будуть питання роззброєння, становище в Афганістані, Південній Африці, на Близькому Сході, в Південно-Східній Азії і Центральній Америці.

Обі сторони можуть підписати угоди про відновлення авіяційного сполучення, перерваного після окупації совєтськими військами Афганістану і варварського зістрілення совєтським винищувачем корейського пасажирського літака, а також угоду про культурний обмін і про відкриття консуляту ЗСА в Києві та совєтського консуляту в Ню Йорку.

З'єднані Стейти піднімуть також питання про порушення Совєтським Союзом прав людини, хоч відомо, що Москва не має наміру обговорювати цю справу, настоюючи на тому, що це питання є виключно „внутрішньою справою Совєтського Союзу".

У п'ятницю, 27-го вересня, президент Р. Реґен зустрівся з міністром закордонних справ СССР Е. Шеварднадзе в Білому Домі. На цій зустрічі заторкнено чотири питання: контроля над зброєнням, двосторонні відносини між СССР і ЗСА, реґіональні проблеми та права людини.

Громада Філядельфії відзначила річницю смерти Патріярха Йосифа

Заходами Українського Патріярхального Товариства Відділ у Філядельфії урочисто відзначено першу річницю смерти св.п. Патріярха Йосифа Сліпого жалобною заупокійною, соборною Архиєрейською Літургією на чолі із Владикою Стефаном Суликом в ассисті о. митрата Зенона Злочовського, о. пароха катедри Михайла Федоровича, о. Романа Мартинюка, о. Йосифа Коринчока, який дияконував, та о. Юрія Ворощука, який був лойником при Митрополитові.

Катедральний хор під батутою Осипа Липаня чудово відспівав святу Літурґію і Панахиду. Після Панахиди відбулася врочиста Академія, яку відкрив д-р Володимир Процюк.

У програмі Академії виступили: маестро Іван Гош при акомпаньяменті проф. Зої Маркович проспівав „Владико Неба і Землі". Відтак інженер Степан Процик виголосив головну доповідь, глибокого змісту, про великі задуми св. п. Патріярха Йосифа та про реалізацію цих задумів, як рівнож про завіщання, яке є для нас всіх дороговказом.

Віртуоз маестро Петро Прус вперше виступив із імпровізацією, присвяченою Патріярхові Йосифові (скрипка). Це був оригінальний виступ, що зворушив присутніх. Декляматорка Володимира Кавка з глибоким почуттям і зрозумінням деклямувала вірш Романа Завадовича „Владика Нескорених". На закінчення маестро Іван Гош відспівав улюблену народну пісню Патріярха Йосифа Сліпого у супроводі проф. Зої Маркович, „Дивлюсь я на небо". Присутні прийняли цю точку із великим зворушенням.

Молитвами „Молитва за Патріярха" та „Боже Великий" закінчено Академію. Голова подякувавусім виконавцям програми та всім учасникам Академії.

Балтимор включається в акцію допомоги Гарвардському Проєктові

Балтимор, (В. Сушко). — Заходом місцевого Комітету для помочі Гарвардському Проєктові відбулася тут в Домі „Самопоміч" у неділю, 22-го вересня ц.р., зустріч громадянства з представником Краєвого Ділового Комітету Тисячоріччя Хрищення Руси-України — Гарвардський Проєкт, д-ром Степаном Ворохом. В зустрічі взяло участь 40 осіб. Зборами проводила Президія в складі проф. Семена Михайлишина і Євгена Снігури.

У своїй цікавій, інформаційній доповіді д-р С. Ворох в подробицях запізнав присутніх з потребою гідного наукового відзначення українською діяспорою 1000-ліття Хрищення Руси-України, як теж дав вичерпні відповіді на запити зі залі. Видимо глибоке враження зробило на усіх показанням ним вже виданих Москвою люксусових книжок в англійській і німецькій мовах, в яких вона представляє всі духові надбання України як твори російського народу і нахабно переконує світ, що це буде 1000-ліття християнства в Росії. „Але правда є по нашому боці і тому здійснення намічених Гарвардського Проєкту і Мюнхенської Конференції, в працях якої беруть участь всі українські наукові установи, буде запереченням тої брехні", — сказав д-р С. Ворох.

Виявом глибокого зрозуміння присутніх до Гарвардського Проєкту був факт, що багато з них негайно по доповіді деклярували свої пожертви.

Балтиморський Діловий Комітет для Помочі Гарвардському Проєктові створився 12-го серпня ц.р. при ФКК „Самопоміч". Як повідомляє проф. С. Михайлишин, загальна сума дотеперішніх пожертв виносить 10,800 дол. З-поміж дотеперішніх жертводавців слід відмітити ФКК „Самопоміч" і 59-ий Відділ СУА, що деклярували, перша 2,000 дол., а другий 1,000 дол. Серед поодиноких осіб, що деклярували, а то й вже в цілості або частинно сплатили по 1,000 дол., слід згадати д-ра Омеляна Дерія, Степана Поперечного, МаріюМулькевич, Семена і Софію Михайлишин і Петра і Володимиру Войтович.

Діловий Комітет надіється, що не буде в місцевій громаді ні одної особи, що не причиниться своєю щедрою пожертвою до здійснення Гарвардського Проєкту, який буде гідним науковим звеличенням а рівночасно і обороною 1000-ліття українського християнства проти зазіхань Москви.

Тут при ФКК „Самопоміч" існує спеціяльне конто, на яке можна складати пожертви на Гарвардський Проєкт. Усі пожертви можна відтягати від федерального податку.

КЛК і УНС вшанували інж. Р. Ракочого

Союзівка. — У суботу увечері, 31-го серпня, тут під час вечірньої мистецько-розвагової програми в залі павільйону „Веселка", вщерть заповненій гістьми і відвідувачами, Карпатський Лещетарський Клюб і Український Народний Союз, а з ними й вся тенісова братія, яка тоді брала участь у 30-их крайових змаганнях на кортах цієї оселі, вшанували довголітнього спортово-громадського діяча і провідника турнірів інж. Романа Ракочого, ст.

Вручення нагород інж. Ракочому відбулося під час перерви мистецької програми соліста-співака Алекса і оркестри „Темпо", а церемонією провадив з питомим йому гумором і елеґантністю інж. Ігор Чума з Торонто.

Інж. Ігор Чума (справа) представляє інж. Романа Ракочого, ст., і його дружину Ярославу.

Перед врученням плякети від УНСоюзу, його головний предсідник д-р Іван Флис сказав кілька слів про працю інж. Ракочого в ділянці тенісу, підкреслюючи зокрема його тісну співпрацю з УНСоюзом на протязі 30-ти років, тобто від першого турніру на Союзівці в 1956 році з участю 15 змагунів на одному тоді корті до теперішніх з участю біля 100 змагунів і змагунок різних вікових груп на сімох кортах Союзівки. Вручаючи інж. Ракочому плякету, д-р Флис поґратулював йому і побажав дальшої успішної праці в популяризації тенісу серед української молоді.

Подібні побажання висловив голова УСЦАК Роман Куціль з Рочестеру, вручаючи інж. Ракочому також плякету-відзначення від цієї української спортової централі.

Від тенісистів подяку, ґратуляції і побажання інж. Ракочому зложив ред. Зенон Снилик, який співпрацює з ним кільканадцять років в улаштуванні і переведенні турнірів на Союзівці.

Крім багатьох писемних привітів, лист признання від президента Роналда Реґена відчитав д-р Богдан Футей.

В заключній презентації молодіКЛКісти Роман Кузик і Олександер Попович обдарували інж. Ракочого оригінальною кришталевою нагородою, а його дружині подали букет троянд.

До многоліттствія оркестри „Темпо" приєдналась ціла заля, віддаючи заслужений салют цьому невтомному активістові „білого спорту", який словом подяки завінчав цю 20-хвилинну церемонію.

В СВІТІ

МЕХІКАНСЬКІ ВЛАСТІ повідомили, що за минулу добу були знайдені мертвими серед розвалин будинків або вмерли в шпиталях ще 436 мешканців Мехіко, які стали жертвами землетрусу. Таким чином, загальна кількість жертв стихійного лиха досягла 4,596. Власті вважають, що під розвалинами сотень будинків похоронені ще 2,000 осіб. Без даху над головою залишились два мільйони мешканців 18-мільйонного міста. Але в одній поваленій лікарні знайдено живими п'ятеро немовлят і дві медсестри, які зазнали тільки поверхових поранень.

В ПРОТОЦІ БОСФОР турецький військовий корабель „Мельтем" розколовся надвоє при зударі з совєтським допоміжним військовим судном. Людських жертв нема. Совєтське судно після зудару зупинилося, але не повідомляється, чи було воно пошкоджене.

НА ПОЧАТКУ ЛИСТОПАДА в столиці Індії Ню Делі вібудуться однотижневі переговори між Індією і Китаєм з приводу врегулювання прикордонних розбіжностей. Це буде шоста рунда переговорів, початих в 1981 році в Пекіні.

ШПИГУНСЬКИЙ СКАНДАЛ, що почався після того, як резидент КҐБ в Лондоні Олег Гордієвський вирішив залишитися на Заході, вступив у нову фазу. Крім совєтських громадян, які працювали в Англії і були офіційними аґентами КҐБ, О. Гордієвський назвав понад 100 англійців та чужинців, які передавали совєтській розвідці інформації і виконували різні завдання. У списку, що його передав Гордієвський, названі мужчини і жінки, які належать до всіх англійських політичних партій, включаючи консервативну. Деякі з них були продвійними аґентами і працювали одночасно для КҐБ і для англійської секретної служби.

НА ПІВНОЧІ ІЗРАЇЛЯ пошкоджено кілька будинків у результаті ракетного обстрілу „Катюшами" совєтського виробництва. За повідомленням представників ізраїльської армії, під час обстрілу, що відбувався з території Ливану, були вжиті совєтські ракети. Людських жертв нема. Це був перший обстріл, що приніс матеріяльну шкоду, з часу вступу ізраїльських військ на територію Ливану в 1982 році.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ здоров'я Нікараґуа повідомило,що не менше 20 нікараґуанців вмерли від спалаху тропічної пропасниці. Від цієї хвороби в тій чи іншій мірі страдає половина мешканців нікараґуанської столиці.

КОЛИШНІЙ ШЕФ ЛІОНСЬКОГО ґестапо Кляус Барбі, який брав участь у вбивстві 4,000 французьких жидів, а тепер чекає суду, звернувся до французького уряду з вимогою звільнити його від кари. Адвокат К. Барбі в телеграмі на ім'я прем'єр-міністра Франції Льорана Фабіюса заявив, що його клієнт „лише виконував накази зверху" і тому не може нести персональної відповідальности за злочини, вчинені в Ліоні, так як і французькі аґенти, які затопили корабель ґрінпісників.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР НАТО лорд Каррінґтон заявив, що европейські країни, які входять до цієї організації, в цьому році зменшать ріст своїх військових видатків. У 1979 році країни НАТО погодилися на просьбу ЗСА щороку підвищувати військові видатки на три відсотки плюс поправка на інфляцію, щоб зменшити відставання від Совєтського Союзу і східньоевропейських країн.

В АМЕРИЦІ

НЮЙОРКСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ місячник „Вісник", орган ООЧСУ, з вересневим числом перейшов на квартальник і змінив місце осідку радакції (тепер у Філядельфії) та редактора, яким став д-р Богдан Романенчук. „Вісник" — квартальник з побільшеною кількістю сторінок, буде журналом літератури, мистецтва й громадської та політичної думки, а не як досі — суспільно-політичним журналом.

АДМІНІСТРАЦІЯ РЕҐЕНА буде старатися змінити напрямні двомовного навчання по публічних школах з метою забезпечити добре знання англійської мови тих учнів, неангломовних, для яких такі двомовні програми були введені у 1968 році. Практика виявила, що школярі, які проходили навчання за дотеперішньою системою, добре засвоювали культуру своєї етнічної групи й свою мову, а натомість часто-густо залишалися майже „малограмотними" з англійської мови, а це в свою чергу погано відбивалося на їхньому житті після скінчення народної і середньої школи. У промові, виголошеній у готелі Валдорф Асторія в Ню Йорку, в четвер, 26-го вересня, секретар освіти Вілліям Дж. Беннет з Вашінґтону підкреслив, що програма двомовности, що існує вже дві декади по американських школах, розминулася зі своїм первісним призначенням — улегшити, зокрема еспаномовним учням, перехід на американський спосіб життя. „Після витрати 1,7 біль. дол. з федеральних фондів — казав він, — ми не маємо доказів, що діти, яким ми бажали допомогти — діти, яким належалася наша допомога — дійсно щось з того скористали". Як засіб направити це недотягнення секретар освіти називає більшу автономію для місцевих шкільних властей вирішувати, як саме найкраще дітей, що не володіють англійською мовою, навчати по школах.

ВЕЛИКИЙ КРИК З БОКУ американського жидівства проти відвідин весною президента Роналда Реґена німецького військового кладовища в Бітбурґу не відстрашив від зустрічі з колишніми німецькими вояками 25-членну групу американських ветеранів, хіба що навпаки. У Франкфурті в Західній Німеччині в минулу неділю, 22-го вересня, таки відбулася святкова зустріч поміж учасниками Другої світової війни — учасниками з протилежних боків „барикад". Ця контроверсійна зустріч, як її називає американська „мідія", зовсім не була контроверсійною для цих вояків та їх дружин, які постановили і далі „плекати дружбу" поміж собою,що вже триває десятиліттями. Вони не вважали за потрібне прислухатися до протесту американських жидівських груп. Ці 25 ветеранів — це колишні вояки70-ої Піхотної дивізії і вони сердечно віталися на франкфуртському летовищі, обіймаючись і стискаючись руки тих колишніх есесів, вояків 6-ої СС Гірської дивізії. Обидві ці формації билися одна проти одної у відомій битві під Бульґе, що була останньою великою в тій війні контрофензивою Німеччини, — пише газета „Дейлі Нюз" з 23-го вересня.

ЧИМАЛО МОЛОДИХ мехіканців, які нелеґально прокрадаються через кордон до ЗСА з наміром знайти працю по фармах як збирачі овочів і гинуть, заблудивши, в Арізонській пустелі головно без води. Так в останніх трьох роках американські прикордонні власті знайшли 49 трупів, з того десяток тіл померлих у останніх п'яти тижнях. Але арізонська фермерсько-робітнича спілка,що організовує цих нелеґальних міґраційних мехіканців, не погоджується з цим числом і каже, що насправді померло принаймні три сотні людей, переходячи цим бездоріжжям гарячої пустелі.

ПІСЛЯ ЗНАЙДЕННЯ леґендарного „Титаніка" гарячка шукати в американських водах інші затоплені кораблі значно збільшилася. І так вже знайдено затоплений англійський корабель з 1780 року, 26-ти гарматний британський фреґат „HMS Hussar", що потонув біля Ню Йорку в Іст-рівер під час американської революційної війни. На кораблі було золото, що ним мали виплачувати заробітну плату британським воякам та 80 осіб американських військових полонених. У пошуках цього фреґата шукач-експерт Беррі Л. Кліффорд використав той сам сафістикований прилад для підводного розшуку, так званий „сайдскен сонар", що допоміг знайти успішно „Титаніка". Знайдений корабель покоїться на дні ріки на 80 стіп глибини в східньому Бронксі, Н.Й. Разом з цією значною знахідкою цей знавець-шукач оголосив у середу, 25-го вересня,про знайдення ним ще шести інших затоплених суден у цих же водах.

СВОБОДА — SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (50-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members: $7.50 — 6 months, $15.00 — 1 year. Change of address $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $7.50 на 6-місяців, $15.00 — на рік. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 — Jersey City, N.J. 07303

Братовбивча війна мусулман

Бувають різні роковини — величавих подій і нікчемних, радісних і сумних. У вересні цього року можна „відзначити" 5-ті роковини війни між двома мусулманськими країнами Іраном і Іраком. Це роковини безглуздої і самим громадянам тих обох сусідніх держав не дуже зрозумілої війни. Ірак зі своєю столицею Багдадом, про який згадується у казці з „Тисячі і одної ночі", нараховує коло 14 мільйонів населення і територією він завбільшки стейту Каліфорнія. Іран, це колишня Сирія, куди більший і населенням (кругло 42 мільйони) і територією, понад 636 квадратних миль. Араби й іранці чи пак сирійці — різні расово, але єднає їх віра в Аллаха і Мохамеда його пророка. У тій п'ятирічній війні згинуло дотепер близько один мільйон люда. Найтрагічніше це саме згадане вище безглуздя тієї війни, яка насправді вибухла без виповідження будь-котрою із тих двох сторін і яка продовжується невідомо навіщо.

У „Ню Йорк Таймсі" з 25-го вересня ц. р. появилася на цю тему першорядна стаття Манзупа Фарганґа, колишнього амбасадора Ірану в Вашінґтоні, який зрікся цього посту, не погодившись із в'язненням у столиці Ірану Теграні американських закладників, якими стали всі члени тамошньої американської амбасади, — тепер автор цієї статті є професором політичних наук у Беннінґтон коледжі, отож він авторитетний знавець тамошніх відносин. Він твердить, що єдиною причиною цієї завзятої п'ятирічної братовбивчої війни мусулман з мусулманами є персональна ненависть диктаторських володарів. В Іраку володіє Саддам Гуссейн, в Ірані аятолла Хомейні. Один одного настільки ненавидять, що обидва відкидають всякі спроби мирового посередництва. Названий автор тієї статті у „Ню Йорк Таймсі" твердить, що тому, що ті обидва диктатори пануватимуть до своєї смерти, то й війна між Іраком та Іраном закінчиться тільки з їхньою смертю.

Іранський автор цієї статті покликується на висліди колишнього державного секретаря Генрі Кіссінджер, що насправді взаємне нинищування себе Іраку й Ірану лежить в інтересі Америки. Цікаво, що ту саму думку мають правителі різних країн — включно з Совєтським Союзом, Британією і двома частинами поділеної Німеччини. Тому вони користають з нагоди і продають зброю обом тим воюючим країнам на азійському Близькому Сході.

Тому що йдеться тут про багаті джерела нафти в Ірані та панування над затокою, що веде до Індійського океану і що у тому обширі є взагалі осідок найбільшої у світі продукції нафти — затяжна війна між Іраком та Іраном близько цікавить однаково Америку, яка не хоче допустити Москву до Перської затоки, як і Японію та західньоевропейські країни, залежні від імпорту нафти, з Ірану чи таких арабських країн, як Савдійська Арабія, Кувайт чи Емірати. Війна Іраку й Ірану тим більш незрозуміла, що названі вище їхні диктаторські володарі однаково ворожі супроти Ізраїля. Тому був час, коли Ірак і смертельний ворог Ізраїля — Сирія проголосили були навіть державну злуку, яку не зреалізовано. Іран, як уже в усьому світі відомо, став одним із головних спонзорів і експортерів терроризму. Мусулманські „шіїти", які все ще в'язнять у Ливані шістьох схоплених американських громадян, користуються підтримкою від фанатичного аятолли Хомейні. Він ненавидить Америку, бо вона підтримувала шаха, проти якого Хомейні повів революцію. Кіссінджер мав рацію — хай ті запаморочені фанатики й активні прихильники тероризму взаємно один одного винищують. Але це макабричне видовище і макабричними є п'ятирічні роковини людської м'ясорубки на Близькому Сході, на якому існує ще хронічна ізраїльсько-арабська ворожнеча і який тому став „бочкою пороху", загрозливою для світового миру.

Михайло Кучер

„НЕВТРАЛЬНА" ЛІТЕРАТУРА В СССР

Мова тут про деякі явища совєтської літератури, які на Заході критики обережно називають невтральною. Питання, чи може в СССР існувати „невтральна" література, відноситься також і до УССР, одначе про таку досі відомостей немає. Українські совєтські письменники ультрапатріотичні у партійному відношенні.

Насамперед можна сказати, що „невтральна" література взагалі неможлива будь-де. Справжня література — це правда про життя і людину. „Невтральність" — це смерть для літератури, зокрема в тоталітарних суспільствах. Залишається сама описовість, де позиція автора невідома.

У СССР тепер є кілька відомих російських письменників, які опинилися посередині поміж політикою партії і замученим партією народом. Що роблять такі письменники, про що пишуть? Вони не прославляють партію, але й не обвинувачують її як письменники-дисиденти, а, як невтрально кажуть, просто пишуть „добрі книги". Таких письменників влада не переслідує, друкує їх книги і добре за них платить. Чому таке стається? Відмова хвалити совєтський устрій — це вже дисидентство із відомими наслідками. Дещо наївний читач чи критик, прочитавши твори „невтральних" письменників, дивується, як таке взагалі можливе в СССР? Ось, наприклад, такий „невтральний" письменник спокійно описує умови, в яких живуть сибірські робітники. Живуть вони у бараках-гуртожитках — мужчини і жінки, навіть без перегородок, без можливости помитися, без крамниць з необхідним. Не дурно колись „гурт" відносився тільки до худоби. Працюють вони по 12 годин денно. Дичавіють, пиячать, погано лаються і б'ються. Таке саме „невтральні" письменники пишуть про колгоспи, що нормально можна зустріти тільки в дисидентських творах.

Тема „невтральних" письменників здебільшого виключно село. Тоска буднів, душевна порожнеча, безцільність існування. Особливо тяжко у свята. Найвище досягнення — у в'язниці не сидів і на війні не був. Не вбили. Живуть одним днем, не думаючи про завтра, яке взагалі не існує.

У деяких „невтральних" авторів є біль за країну, за знищений народ. Вони пишуть про примітивний поділ на кляси без можливости думати і розуміти світ. Вбивство розуму і душі задля ідеї — досягнення партійної людини. Життя затиснене в цитати партійних з'їздів, або „клясиків" марксизму.

Залишається боротьба за існування. Совість, честь, співчуття-пережитки минулого.

Є в творах невтральних письменників і трагізм, що не варто змішувати з песимізмом. Є віра в спасенну силу християнства, повернення до духових вартостей. Це все дуже незвичайне для довірчивого читача, що він не помічає дефектів. На перший погляд „невтральні" письменники заперечують канони основ совєтської пропаганди, яка галасує про „нове суспільство", про „грандіозні успіхи соціялізму". Недосвідчений читач або, буває, й критик не помічає, що такі твори не відповідають дійсності. Дійсність значно гірша, значно страшніша. Але сумніви і „правда" т. зв. невтральних або проміжних письменників ніколи не переступить межі безпечного. Такі письменники взагалі далекі від ставлення основних проблем совєтського суспільства. Такий письменник твердо пам'ятає про список заборонених тем, а фактично трактування заборонених тем. Люди взагалі, а зокрема в СССР, втрачають справжній критерій оцінки. У такому випадку називають „добрими" книги, які пройшли совєтську партійну цензуру. Ця втрата критерію в оцінці одно з явищ, або форм деформації совєтського пізнання. Совєтська система настільки скалічила душі і пізнання совєтських людей, що їм чужі і незрозумілі вселюдські критерії. Усе міриться совєтським стандартом, але не вселюдським.

Невтральні письменники своєю куцою сірою „правдою", по якій пройшов бульдозер партійної цензури, або що гірше, самоцензури, навіть того не розуміють, пишуть і працюють для культурної політики партії. Книги невтральних письменників-це не ознака лібералізації режиму, це тільки зміна тактики для наївних.

В дійсності проміжна совєтська література — це регрес в порівнянні з дореволюційною літературою XIX століття. Регрес помітний і в техніці писання, культурі виразів естетичних обріїв і творчої фантазії. Книги проміжних письменників не дають розуміння совєтської дійсности. Вони говорять про давновідоме. В тих книгах є тільки свідоцтво рабства. Такі письменники не розуміють традиції реалізму, наївно дають безконфліктний опис дійсности і одночасно стають на коліна перед черговою партійною лінією, зокрема перед книжкою Брежнєва, яку написали письменники „духи" і яка повна безсоромної брехні. Такі письменники говорять з ентузіязмом як вони розуміють „загальнодержавні питання". За тим криються „цегли" — грубезні томи „виробничих романів", де нудно говориться як краще будувати промислові підприємства, або як мобілізувати академіків (дослівно) на копання картоплі під осіннім дощем. Це називається „фронт боротьби за врожай". Такий письменник пише про справи, яких часто не розуміє і на які не має впливу. Нормально література не цікавиться, де і хто

(Закінчення на стор. 3)

Михайло Ільків

ДЕФІЦИТНА ДЕРЖАВА

В американській пресі, час від часу дискутується над господарським питаннями сучасної Польщі. Причиною пресової полеміки є заборгованість і невиплатність Польщі її кредиторам. Великі інвестиції західньопромислових країн, головно ЗСА, в польську економіку, біля 28 більйонів долярів, у порівнянні до 5 більйонів кредиту Совєтського Союзу, разом 33 більйони долярів, — це клопітлива дефіцитна проблема для поляків. Крім того Совєтський Союз прибіцяв 900 мільйонів злотих кредиту, але на означені проєкти, наприклад: газові споруди від Кобрина через Бересть до Варшави, клясифікацію вугілля та інші. Ця „делікатна" московська колоніяльна політика в Польщі поглиблюється. Хоч Польща у військово-оборонній ділянці є членом „Варшавського пакту", це ніяк не означає, що вона є вільною і незалежною державою від Москви.

Совєтський Союз постачає полякам транспортові засоби, нафтові продукти, бавовну, зерно, також сировину і півфабрикати для промисловости, а вивозить готову продукцію виробничого і споживчого призначення. Наприклад: на увагу заслуговує постачання споживчих товарів, одягу та взуття. Для Москви — кредитора — це вигідні умовини допомоги полякам, вона дає сировину з України та інших її колоній, а дістає готову продукцію по догідних для неї цінах. Чи це вигідне для Польщі чи ні, тяжко оцінити через калькуляцію товарів і грошову нестабільність країн Совєтського Союзу. Фактом залишається те, що така торгівля для поляків користи не приносить, а це потверджує пасивний торговельний баланс. Кредит Польщі є досить високий у відношенні до гуртової продукції, що рівняється тільки 2.5 відсотка на особу. В майбутньому це тільки погіршить господарську ситуацію поляків. Але покищо реакція не прибрала замітних розмірів.

Не зважаючи на нестійку господарську ситуацію, через протекцію Москви управління Польщі є сильне. Вправді Польща знаходиться в періоді господарського хаосу і уряд стремить до унормування ситуації в рамках комуністичної доктрини, але успіхів не має. Мабуть, одна з причин неуспіху є історично-культурний розвиток Польщі і Росії, що полягає в світоглядових основах католицизму і комунізму, яких вирівняти неможливо. Отже державне керівництво польських комуністів здає собі справу зі складної ситуації в народному господарстві, і з того, що робітничий бунт зростає із-за погіршення життєвих умовин, тому робить протизаходи. Одначе зламати силою невдоволені мільйони робітників в потребі, вважає нелегкою справою, і мабуть, це не дало б бажаних успіхів. Так то Польща, що хотіла бути першим партнером Москви в міжнародних справах з її неоколоніяльним положенням є тільки звичайним сателітом Москви.

Отже зовсім безнадійна економічна комуністична доктрина в Польщі не закорінилася і причинилася до господарської невдачі країни. Кредити Польщі перевищили її платні можливості. Тому експорт в цілості іде на сплату боргу, і то не покриваючи вповні кредитових зобов'язань. Така ситуація причинилася до господарського застою і збільшила інфляцію гроша, а все це разом обнизило життєвий рівень населення, і тим самим збільшує загальне невдоволення.

Зрозуміло, що за всі ці лиха комуністичної господарки Польщі відповідальними є урядові чинники. Вони розпоряджають усіма засобами бюджету і плянування. Але справа в тому, що їхня діяльність мусить відповідати доктрині комунізму, що визнає директивне, а не індивідуальне господарське плянування. Директивне плянування Польщі в першій мірі звернуло увагу на узброєння країни. Така постанова відповідає вимогам країн Варшавського пакту. Військова ділянка забирає велику частину бюджету. Друга велика рубрика в бюджеті іде на поліційні відділи. Їхнім завданням є польонізувати українців; далі відділ пропаганди, завданням якого є фальшиво інформувати шкільну молодь про західньоукраїнські землі, як також це, що експорт стає щораз менше надійним джерелом сплати заборгування. На ревізію експорту в користь поляків Москва не погодилася. Але погодилася піднести ціни на деякі експортовані з Польщі до СССР вироби. В деяких випадках плян польського експорту до СССР виконано з надвишкою, що сталося коштом зменшення вивозу товарів на Захід, а це і було причиною неосягнення сподіваних прибутків.

Були спроби господарської реформи, проголошеної в 1980 роках. Але проєкт цієї реформи вказував на великі труднощі, не зважаючи на те, що передбачував децентралізацію в промисловості і віддавав більше уваги сільському господарству. Одначе цей проєкт мав більше теоретично-пропагандивну вартість, побу-

(Закінчення на стор. 3)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про шпигунський скандал, що потряс Німеччиною

Австрія та Німеччина ніколи надто не мали один до одного симпатії, але тепер ця ворожість особливо вийшла на верх, коли в обидвох цих країнах аж шумить від різних публічних скандалів. Кажуть, що шкідливу домішку до австрійського вина відкрили німецькі торгівці, яким була підозріла несподівано низька ціна високоякісного досі вина. Ніхто із австрійців не був з того приводу щасливий і пересічний австрієць переконаний, що німці це зробили зі злоби, щоб скомпромітувати своїх сусідів.

Яка, отже, „приємність" тепер у тих сусідів, як вони можуть писати та говорити про шпигунський скандал у західньонімецькому уряді. Справа Ганс-Йоахіма Тідґе та трьох секретарок, що пильно служили довгими роками розвідці Східньої Німеччина, — це ж величезна компромітація для уряду Гельмута Коля і її розмір ще досі не є добре відомий. Тут, однак, все є куди більше засекречене, як у справі підробленого вина в Австрії, й здогадам та різним інтерпретаціям особливо вчинку Г. Тідґе немає кінця.

У загальному так німецька преса, як і публічна опінія досі відверто не поклала вимоги уступлення міністра внутрішніх справ Західньої Німеччини Фрідріха Ціммермана, який безпосередньо відповідальний за цілу сітку шпигунства у країні. Але останнє число популярного в Европі тижневика „Дер Шпіґель" (який має, однак, радше сенсаційний характер, а не поважного журналу) посвячене вбільшості цій шпигунській „афері" та гостро атакує членів уряду за їхню легкодушність та довірливість до своїх урядовців.

Справді, саме проблема цієї легкодушности насувається нам найбільше на думку, коли читаємо та слухаємо про цей скандал. Важко збагнути, як західні німці, що мали не один добрий досвід із совєтськими чинниками як і комуністичною Східньою Німеччиною, могли так наївно і довго вірити у чесність тих своїх співробітників. Коли недавно подібне трапилося у ЗСА, пояснювали ми це саме відомою американською наївністю у справах світової розвідки. Але коли це повторилося тепер у Західній Німеччині, можна справді дивуватися, що уряд не мав настільки контролі і дався, щоб взяти себе на вудку старих як світ шпигунських засобів. Це можна хіба пояснити тим, що німці досі не можуть привикнути до поділу на дві Німеччини, і тому ці, зі Заходу, безмежно вірять своїм землякам із Сходу, а уряд Західньої Німеччини не робить ніяких перешкод у переїзді на свою територію своїх земляків із т. зв. ДДР, навпаки допомагає їм усім негайно влаштуватися на працю та на життя. Що ж отже дивуватися, що не було ніякої великої трудности мати якнайбільше вислужників комуністичного уряду на Заході?

Одне певне, що хоч як цей останній скандал потряс Західньою Німеччиною і Европою взагалі, про його наслідки будемо ми — звичайні смертельники — дуже мало знати. Бо все, що торкається шпигунства, державні чинники стараються завжди якнайбільше засекречувати. Один із німецьких аналітиків політичних систем Ганс Енценберґер пише таке: „...передусім завжди є засекречене, що є таємницею, а що ні; це саме є т. зв. державна таємниця. І таємними є організації, які займаються охороною державних таємниць".

Отже не можна знати, що насправді діється тепер за лаштунками уряду Гельмута Коля і його прибічників.

О—КА

Василь Качмар

ЗМАГАННЯ ЗА ПАТРІЯРХАТ

V.

Захоплення західньохристиянських народів сучасними матеріяльними осягами атеїстів нагадує захоплення апостолів матеріяльною величчю Єрусалимської святині, побудованої невіруючим Іродом. Одначе Господь знав справжню моральну вартість тих, які жили за мурами святині, й кликав: „Єрусалиме, Єрусалиме, якби ти хоч цього дня зрозумів те, що веде до миру!... Бо прийдуть дні і не зостанеться у тебе каменя на камені за те, що ти не зрозумів часу твоїх відвідин" (Лука 19, 41-44. Патріярх Йосиф, „Про Меморія"). На іншому місці Блаженніший Патріярх Йосиф сказав до очей Папі Павлові VI-му: „Українська Католицька Церква на землях під'яремної України присуджена на смерть, а на поселеннях діяспори вільного світу призначена на асиміляцію", тож кликав наш Ісповідник віри Христа ради, неначе старозавітній пророк Єремія: Нехай згине світ, але хай станеться справедливість!

На Вселенському Соборі Ватиканському ІІ-му, ІІ-го жовтня 1963 року, себто на 46-ій нараді, промовив до Соборових Отців український Митрополит Йосиф Сліпий. Отці Собору виявили не абияку цікавість почути голос і думку Ісповідника святої віри Христа та найважливіше те, що може сказати про новітні проблеми Христової Церкви цей в'язень, ізольований від життя Церкви? А страдник о. Йосиф зайняв становище відносно колегіяльности Єпископату та про жонатий дияконат і крім того з'ясував погляд Українського Єпископату як його Глава, яке становище повинен зайняти Собор Ватиканський ІІ відносно релігійних і соціяльних проблем, пекучих у сучасному світі. Закінчив свою двадцятьхвилинну промову внеском, щоб Отці Собору піднесли Києво-галицьку Митрополію до гідности Патріярхату. Блаженніший Отець Йосиф підкреслив значуче, що „Українська Церква є присутня на Соборі й мене уповажнюють віки, мене уповажнюють мої попередники, мене уповажнюють неприсутні переслідувані!".

Треба ствердити, що Отці Собору довгими оплесками та вставанням зі своїх місць прийняли промову і внесок нашого Митрополита, а вся світова преса й італійське талебачення прихильно коментували виступ Блаженнішого Йосифа. Одначе вже другого дня був демарш Москви проти Українського Київського Патріярхату, у Ватикані й ця вагома справа була віддана підкомісії для Східніх Церков, яка вирішила, що „справу творення нових патріярхатів залишається за Вселенським Собором або за Папою". У 1969 році на 4-му Синоді Владик нашої Церкви схвалено просити Папу Павла IV-го встановити Києво-галицький Патріярх, одначе відповідь була: „Не можемо, бодай під цю пору". Мотиви відмови Папи були не посторальні, але політичні. Тому Патріярх Йосиф у „Про Меморія" пише... „повторяємо щераз слова торжественно сказані ІІ-го жовтня 1963 року перед Отцями 2-го Ватиканського Собору і перед світом: В імені цілої нашої Церкви прошу цей Священний Собор піднести Києво-Галицьку Митрополію до гідности патріярхату". Конкретно, продовжує Патріярх Йосиф, для скріплення Києво-Галицької Митрополії перед наступаючим атеїзмом потрібно: 1. Всі церковні одиниці Української Католицької Церкви, її старі й нові митрополії, епархії, екзархати, однаково як ті під комуністичним режимом, так і ці на Заході в різних краях, охопити і разом об'єднати як інтеґральні частини одної органічної цілости.

2. Цю одну органічну цілість Української Католицької Церкви по всіх країнах світу завершити Києво-Галицьким Патріярхатом, який керував би всіми своїми церковними одиницями де б вони не були згідно зі стариними правами, які були в часі церковної єдности давної, зокрема згідно з декретами Папи Климентія VIII „Децет Романум Понтіфіцем" і Папи Пія VII „Ін Універсаліс Екклезіє". „Це бажає осягнути Українська Католицька Церква: на 1000-літній ювілей свого основання св. Володимиром Великим 988-989 року як помісна самоуправна Київська Церква Русі-України в єдності і під зверхністю Римського престола". „Так по 1000-літніх трудноща і змаганнях осягнула б вона своє належне завершення на справжню Божу славу, на скріплення Вселенської Католицької Церкви проти наступаючого атеїзму і на душевну користь усім вірним в Україні і поза Україною".

Осінню цього року відбудеться папський синод, на якому голови Єпископських конференцій Римо-католицької Церкви, патріярхи та митрополити Східніх Церков, об'єднаних з Апостольським Престолом, мають перевірити, наскільки виконано зобов'язуючі постанови Вселенського Собору Ватиканського ІІ. Нас інтересує Декрет про Східні Католицькі Церкви. Цей Декрет постановляє: „Справу нових патріярхатів там, де заходить потреба, залишається за Вселенським Архиєреєм або Вселенським Собором". Отож у нашому випадку заходить пекуча потреба завершити юридично Київську Церкву патріяршою гідністю. Вона розп'ята ворогами Христа й скапує кров'ю мучеників. А Блаженніший Патріярх Йосиф, будучи 18 років запроторений у московський таборах смерти, видержав у вірі, даючи свідчення Українській Церкві! А це є феномен пастирського служіння Христовій вірі та Вселенській Церкві.

Годиться відмітити, що дотогочасна відмова юридичного завершення Київської Церкви гідністю патріярхії це не Божі мотиви, а людські, які противляться Божій справедливості. А Папа Іван Павло ІІ заявив на похоронах святої пам'яті Патріярха Йосифа, що „Покійний боровся за справедливу справу".

У минулому нові патріярхати в Східніх Церквах завжди були юридично визнавані, як тільки вони були овочем дозрілої християнської свідомости у Божому люді, — твердить Блаженніший Патріярх Йосиф Сліпий у своєму безсмертному „Завіщанні".

Кінець

Інсталяція керівника Лицарів Колюмба

Юніон, Н.Дж.— Тут в домівці Лицарів Колюмба 18-го вересня ц.р., Василь Цап був встановлений „вірним керівником четвертого степеня Лицарів" Асамблея ім. Кеннеді.

В. Цап є членом парафії св. Івана Хрестителя в Нюарку і парафіяльного хору, колишнім головою Товариства Святого Імени і членом Католицьких Ветеранів. Зараз він є командиром Українсько - Американських Ветеранів, 6-ої Станиці в Нюарку.

В. Цап є членом 133-го Відділу Українського Народного Союзу.

На Тисячоліття з Арґентини

Щоб підтримати Гарвардський Проєкт гідного відзначення Тисячоліття Християнства в Україні, інж. Ростислав та Іванна Ільницькі, мешканці Арґентини, переслали до Америки свою пожертву у висоті 500 долярів.

Вони обоє вже на пенсії; їхній пенсійний прибуток — 200 долярів місячно. Але Р. і І. Ільницькі часто вплачують з їхніх скромних заощаджень щедрі датки на різні важливі національні цілі. Ці непересічні добродійники підтримують грошовими пожертвами українські інституції в Арґентині, як теж НТШ у Сарселі, НТШ в Ню Йорку, Комітет Захисту Громадянських Прав; зложили також пожертву на спорудження української національної кімнати в Піттсбурзькому університеті.

Збіркова акція всегромадянського комітету, що його очолює д-р Степан Ворох, придбання фондів для здійснювання Гарвардського проєкту розгортається на чимраз ширші кола українського громадянства. Для належного відзначення тисячолітнього християнського ювілею України потрібно багато жертвенних зусиль та дбайливих старань.

Осінній Фестиваль у Ню Джерзі

Популярність річного міжнародного фестивалю в стейті Ню Джерзі зростає з року в рік. Цьогорічний, сьомий з черги фестиваль, що відбувся 7-го і 8-го вересня зібрав понад 15,000 публіки першого дня, одначе, наступного дня треба було скоротити програму, бо сильна буря перервала електричні дроти.

Офіційна частина — стейтова, має вже усталений формат церемоніял, в якому головне місце займали губернатор стейту Томас Кейн, секретар стейту Джін Бурджіо та новообраний посадник міста Джерзі Сити Антоні Куччі. Вже друге включено в офіційну частину після традиційних початкових церемоній натуралізаційну формальність, яку повів судя Вищого Суду Дж. Леонард Горнстін і провітовий клерк Франк Е. Роджерс. Двісті осіб — нових американських громадян, — які прийхали із різних країн шукати ліпшої долі в Америці, пережили незабутні хвилини, зворушені урочістістю церемонії і привітальними словами Кейна і Бурджіо. Не можна й уявити собі кращого і більш символічного місця, як саме Стейтовий парк „Свободи" в Ню Джерзі над рікою Гадсон з видом на острови Еллис і „Свободи" та хмародерів долішнього Мангаттену по той бік ріки. Тут же колись тисячі еміґрантів після контролі на острові Еллис всідали на поїзди, що везли їх у незнане, але сповнене надіями майбутнє. Ще видні залізниці рейки і дванадцять брам, котрими бездомна сіра маса пропихалась до поїздів, що везли їх у різні сторони „обітована землі".

Фестиваль у Стейтовому парку „Свободи" біля Джерзі Сити спонзорує стейтова Етнічна рада і бюро для етнічних справ при департаменті стейту, при піддержці відділу парків і лісів, що заряджує цим 800 - акровим парком та дбає про безпеку. Центральною точкою є колишній залізничий двірець (термінал), побудований у 1889 році, який закінчив свої функції у 1964 році. Віднова цього історичного архітектурного будинку почалась у 1976 році і триває ще далі в міру фондів, хоча дедикація відбулася церемоніяльно 13-го вересня 1980 року за урядування губернатора Брендана Бирна. У відновленому будинку відбуваються різні мистецькі вистави, також і в часі етнічного фестивалю, офіційні балі, концерти і т.п.

Деякі зміни зайшли на протязі літ і в складі та побудові Етнічної ради. Її історія почалася за адміністрації демократичного губернатора Брендана Бирна, котрий створив Етнічну раду екзекутивним розпорядком ч. 65 та іменував 16 членів ради 11-го квітня 1978 року, по своїй партійній лінії. Зв'язковою губернатора до української етнічної групи була іменована Каміля Гук-Смородська, тоді секретар Крайової Ради Жінок Америки з рамени Союзу Українок Америки.

Наступний губернатор, республіканець Томас Кейн уневажнив розпорядок ч.65, заступаючи його своїм розпорядком ч. 11 з дня 30-го липня 1982 року, який покликав Етнічну раду із 19 членів та влучив її у новостворений уряд етнічних справ при департаменті стейту. Отож із початково півавтономної одиниці Етнічна рада дістала статус півурядової установи, але не на статусі стейтової комісії, що запевняло б їй власний бюджет. Цю лінію, невидиму, але просякаючу, видно у включенні натуралізаційної стейтової церемонії в етнічний фестиваль, та при порівнянні виставок: стейтових департаментів, що влаштовані професійно значним коштом, та „етнічних" - аматорських, часто й примітивних. Брак окремого бюджету на цілі фестивалю обмежує також якість виступів у дводенній програмі. Недавно склад Етнічної ради поширено до 23 особи, щоб дати доступ азійським групам, число яких в стейті постійно зростає.

До успіху фестивалю причинилася попереджуюча реклама у етнічній і американській пресі, при чому, у нюаркському „Стар - Леджер" з 6-го вересня у статті Стефана Дженіса поміщено фото українського ансамблю бандуристів (із виступу у 1982 році).

Українська група була репрезентована двома виставками: книжок — видання УНСоюзу „Свободи", заходом Андрія Кейбіди, члена Етнічної ради, який був також головою фестивалевого комітету, та виставкою зразків народного мистецтва із приватної колекції з рамени відділу етнічних справ стейтової ради, що бере участь від першого фестивалю (у 1979р.) Крім цього, Анна Кейбіда-Ботош із Фльориди привезла свою збірку ляльок великого формату, вбраних у одяг, прикрашений вишивками у її своєрідній стилізації. На площі, де продавались „етнічні" харчі, Відділ СУА із Джерзі Сити поповнив свою касу, продаючи печива, а ресторатор Івашків із Виппані продавав типові українські страви.

У виставках, що примістилися у відновленому залізничному терміналі брало участь яких 30 етнічних груп: між ними був станок під фірмою „Карпато-русини", де до роздачі були три брошурки, одна прикрашена гербом Карпатської области та репродукцією рисунків закарпатських церков з околиць Бардієва та з написом „Я русин був, єсьм і буду".

Здається, одначе, що цей гарний парк „Свободи" і цікавий фестиваль з догідним доїздом і просторими площами для авт, ще й даровий, притягає мало української публіки. Зате чужинецька публіка цікавиться українськими виставками, де є нагода давати правильні інформації про український народ і його сучасне положення, та роздавати відповідну літературу; в дефіляді показати українські строї, а в програмі дати українські фолкльорні виступи.

Дора Рак

Дефіцитна...

(Закінчення зі стор. 2)

довану на принципі комуністичної ідеології, не узгляднюючи більшої свободи людини, і закривав невигідні умовини обміну поміж Польщею та СССР. Критичних уваг до цього проєкту ніхто не висловлював. Мабуть, причиною мовчанки був страх поляків перед мілітарною інтервенцією СССР проти Польщі. В одному можна бути певному, що як Москві буде потрібно то вона пішле армію і завоює Польщу, в крайньому випадку поляки не повторять історичної помилки і не підуть з кіньми проти совєтських танків Т-34.

Господарські справи не тільки в Польщі, але і на Сході Европи чекають на свого реформатора, який повинен вирости з ініціятиви і щоденного життя тих же людей. Як довго його немає на овиді, і як довго не переведуть господарських реформ в тій частині нашої землі, так довго там спокою не буде. Польща як одна зі східньоевропейських країн, знайшлася в невигідному положенні московського колоніялізму і повинна зробити один висновок, а саме: що не „оґнєм і мєчем" але ідеями кооператизму: — як рівний з рівним, спільно з усіма европейськими сусідами та іншими поневоленими народами, створити: Східньо Европейський Економічний Союз. Тільки добре подумана господарська реформа союзу приспішить розвал імперії.

„Невтральна"...

(Закінчення зі стор. 2)

будує фабрику, або хто копає картоплю.

У невтральних проміжних письменників є фактично втеча від дійсности, удекорована гарними фразами. Що значить у таких „письменників", наприклад, фраза „не можна йти на поводі демократизму". Або — „демократія демократією, але добре якщо знайдеться і влада". Значить, у демократії нема влади в совєтському розумінні, себто нема терору і таборів смерти. Навіть серед кращих письменників тої категорії знаходимо вигадані хитання і муки.

Торкаються невтральні проміжні письменники і релігійної тематики. Їхні міркування про Бога, про смерть, про зміст життя дивують своєю банальністю і примітивізмом.

Якщо проміжні письменники ненароком порушують табу, взагалі тратять мову. Тоді вони фальшують. Історичні романи ідеалізують двадцяті роки і насильну колективізацію.

Читач вже не може задоволитися натяками і окремими несміливими фразами. „Прогресивні" критики на Заході кажуть, що проміжні підцензурні совєтські письменники не заперечують совєтської системи, але шукають вирішення головних проблем в середині суспільства. Замовчування страшних явищ совєтської системи і глибоких конфліктів свідчать про те, що вирішення неґативних явищ життя неможливе в рамках системи.

Сучасне совєтське село у проміжних письменників стилізоване, а селяни ідеалізовані. Справді ж народ чи народи здичавіли, морально занепали. На селі як зрештою і в місті суцільна пиятика, вульґарна лайка, дикі бійки, часті вбивства, безсовісність, ворожнеча, підзорливість до незнайомих людей. Нема спокійних добрих облич.

Усе таки чому в таких умовах існує проміжна література. Вона ані цілком партійна брехня, але півправда, псевдоправда? Появився самвидав і там видав із вільним художнім словом і правдою. Становище офіційних партійних письменників погіршилося. З'явилася небажана конкуренція. Партія змінила тактику. Можна обережно говорити про погане, але як про дрібницю, що невластиве системі. Тому, — так думає партія, — коли можна вільно говорити про дещо погане, значить в країні існує вільна дискусія та різниця поглядів. Тому західні комуністи зустріли з тріюмфом проміжну совєтську літературу і вважають її ознакою поступу системи. Можливо був і добрий намір сказати людям хоч трохи правди.

Два ювілеї о. Степана Ганкевича

Катедральна парафія св. Володимира в Пармі, Огайо, відзначили у неділю, 15-го вересня ц.р., 35-ліття священства і25-ліття настоятельства Степана Ганкевича. Покликаний для відзначеня цих річниць комітет подбав про якнайбільш сердечне вшанування достойного Ювілята та його дружини паніматки Анни.

Архиєрейську Службу Божу з цієї нагоди очолив Блаженніший Митрополит Мстислав, якому сослужили о. Ювілят, заступник голови Ради Митрополії протопресвітер А. Бек, митр. прот. М. Михайлюк та отці Ю. Галиця, Є. Богуславський, диякон Є. Мищишин і иподиякон Т. Руденко. Оздобив цю відправу своїм співом парафіяльний хор під управою надзвичайно здібного молодого диригента Олега Махлая. Просторy катедральну церкву вщерть заповнили вірні і гості з сусідніх парафій.

Одразу після Св. Літургії вельмидіяльне катедральне місцеве Сестрицтво гостило духовенство і гостей сніданком. Ювілейний Молебень було визначено на годину 3-тю по полудні, щоб дати змогу сусіднім священикам і людям з інших парафій взяти участь в урочистості.

Очолив відправу Молебня Владика Митрополит, якому сослужили: протопресв. А. Бек, митр. протоієреї В. Дяків, Н. Столярчук, М. Михайлюк та отці Ю. Галиця, О. Мицик, Є. Богуславський і диякон Є. Мищишин. Відправу Молебня попередив своїм зворушливим словом про Ювілята Владика Митрополит, представивши в ньому Ювілята, як сумлінного і доброго пастиря.

О годині 6-ій веч. розпочався ювілейний бенкет, господарем якого був голова Катедральної управи О. Павлишин. Привітав Ювілята на Бенкеті Митрополит Мстислав та побажав йому від себе і всієї нашої Церкви повноти сил та довголіття йому і його дружині Анні. Треба ствердити, що Катедральна управа і особливо сестрицтво дали добрий приклад, як треба шанувати свого священика.

Я. Т.

ПОМЕР А. Б. РАТИЧ

Мейплвуд, Н. Дж. — У п'ятницю, 27-го вересня ц. р., в лікарні Сейнт Барнабас у Лівінгстоні, Н. Дж., помер на 74-му році життя Андрей Богдан Ратич після довгої і тяжкої недуги. Покійний залишив в смутку дружину Евгенію, сестру, братів, близьку і дальшу родину.

Милосердні Самарянки

Для мене, вихованого в небагатій Бразилії поміж убогим народом, родом з убогої родини, що відчув у своєму житті нестатки, що зазнав від інших опіку й поміч, направду зворушливим є бачити сотні милосердних рук, що простягаються до потрбуючих і подають їм свою жертвенну поміч. Маючи нагоду бути в Америці й Канаді, стрічався з різними людьми, бачив організації, був свідком багатьох харитативних діл, що до глибин зворушують серце Вже від довгих літ, займаючись вихованням семінаристів у Бразилії протягом понад десять років, милосердні руки наших добрих людей з Америки й Канади та з деяких европейських країн подавали жертвенну поміч у тому, посилаючи свої пожертви. Всім українцям у Бразилії є знане це велике діло милосердя, що його веде Стипендійна Акція Союзу Українок Америки. Про це минулого року я писав у деяких часописах. Стрічався з різними родинами, що хоч живуть у Америці та в Канаді, але мають своє серце в Бразилії,поміж злиденним нашим народом і допомагають жертвенно убогим, студентам, хворим і т.п.

Нині бажаю поділитись з шановними читачами, що одною гарною і великою вісткою, якої я був і є свідком у останніх місяцях. Наші хворі українські діти в Бразилії мають опіку і поміч у милосердній акції Союзу Українок Америки. При Суспільній Опіці СУА створено Фонд Медичної допомоги для дітей та молоді. Веде акцію на цей фонд референтка Суспільної Опіки СУА Лідія Черник при співпраці членок Комісії при Суспільній Опіці СУА: Ольги Гнатюк, Ольги Заремби, Ані Кравчук, Галини Обаришин, Оксани Лопатинської. Кожна з цих членок має свою ділянку, а всі разом виконують велике діло милосердя, спомагаючи потребуючих. Лише коротко слід згадати тут, що минулого року Суспільна Опіка видала на різні добродійні цілі майже 40,000 долярів (не включаючи стипендій для студентів, які досягли понад 70,000 долярів): понад 32,000 долярів видано на оплату різних посилок для потребуючих та на різні допомоги. Понад 4,000 дол. видано на потерпілих від повені в Бразилії і головно на шпиталь та ліки для хворих дітей у Бразилії.

Акція допомоги для двох дітей у Бразилії щойно починається, але вже принесла гарні й зворушливі овочі та ущасливила життя кільком дітям, які вже не мали надії на виздоровлення, а тепер ходять і радіють відзисканим здоров'ям. Переповім тут коротко два факти. Малий хлопчина Луїз Валавський був засуджений на дожиттєве каліцтво, бо змалечку мав покручені ноженята. Батьки не були спроможні сплатити коштів шпиталю і кількох операцій, що Луїз потребував. Надійшло прохання з Бразилії від батьків малого Луїза з просьбою допомогти їхньому синкові. Тоді уповноважнено Олю Корчаґін у Бразилії через руки якої полагоджується всю допомогу, перевірити справу хвороби Луїза. І вже радісно, з надією дивиться малий Луїз на своє майбутнє, яке усміхнулося до нього завдяки жертвенним паням з 83-го Відділу СУА, які покрали в більшості його медичні видатки - 790 дол.,Округа Нова Англія склала на цю ціль 200 дол.

Інший випадок милосердної допомоги медичного фонду відноситься до дівчинки Марти Тарновської. Марта, 11-літня дівчина, через наріст на хребті мала напівмертві ноги. Черсз брак відчуття ніжки дівчатка виглядали жахливо, бо вона не відчувала болю і тому, совгаючись по хаті й по подвір'і, покалічила й здеформувала цілком ноги. Не могла встати на ноги й ніхто з родини не мав надії на її видужання. Але вдалося якось взяти її до шпиталю на перевірку й лікар запевнив, що Марта зможе ще ходити. Батьки навіть не могли думати про те, щоб сплатити кошти шпиталю й операцій. Вони надто вбогі. І тут знову простягнула свої милосердні руки Суспільна Опіка СУА й переслала потрібні гроші в сумі 1,600 дол. Нині Марта вже ходить, радіє і з вдячністю згадує, що незнані для неї пані допомогли їй відзискати здоров'я і постаралися, щоб вона могла ходити. Зворушливо говорити з дівчинкою і бачити, як вона перед статуєю Матері Божої молиться за своїх добродіїв. Нині вона в школі, в малій колеґії Сестер Служебниць на Тіжуко Прито. В кінці року буде ще потребувати операцію, щоб ще краще спростувати ноги.

Ще б згадати малого Павла Кашуцького, якому також СУА постаралися сплатити шпиталь і операції ноги, яка була крива. Не згадуємо вже різних менших допомог на менші лікарські обслуги для наших українських дітей у Бразилії.

Діло милосердного самарянина продовжується руками добрих людей з Америки. Направду багато є наших дітей у Бразилії, що такі дійсно потребують помочі. Наш народ розписався по всьому світі. Велика частина того народу попала в багаті країни й живе в достатках. Але не всі попали в країни, текучі медом і молоком. Є велика частина нашого українського народу, що без своєї вини, попала в убогі країни, де терпить недостаток, а та частина народу не має спроможности цікавитися культурними справами народу, бо має мало освіти, а ще менше матеріяльного добробуту. І тут якраз показується, як одні вміють спомагати інших. Велике це діло милосердця оплачувати студії для наших українських дітей по бідніших країнах. Тут простягає свої милосердні руки Степендійна Акція Суспільної Опіки при СУА та сотні поодинчих родин, які беруть частинку зі свого власного заробітку й допомагають нашій студіюючій дітворі та молоді. Також велике це діло милосердя збирати убрання, пакувати та посилати для потребуючих до обидвох країн. Це діло жертвенно виконують різні організації і поодиночі особи, а у великій мірі СУА. Не менше й діло помагати втікачам з країн з-поза залізної заслони, потерпілим від повені, безземельним родинам, школам, старцям, бабусям і т.п. У цьому всьому велику акцію веде СУА. Але може найбільше зворушливим ділом милосердя є допомога хворим нашим дітям, які потребують лікарської обслуги, ліків тощо. Ця акція починає набирати життя поміж жертвенними членками СУА. Сподіємося, що ця акція продовжуватиметься, і що наші хворі діти, на кожний заклик проводу Фонду Медичної Допомоги СУА, отримають позитивну відповідь жертводавців.

З жалем стверджуємо, що багато є хворих дітей, хлопчиків і дівчаток, посеред наших родин у Бразилії. Великий відсоток цих дітей міг би відзискати здоров'я.

Кожне українське серце сподіється кращих часів для нашого народу. Про це молимо й благаємо Господа, щоб настали свобідні і відрадні дні для кожної української душі. Може, найкраща молитва цілого народу - це його жертва, допомога для потребуючих. А поміж всіма жертвами найкраще моляться милосердні руки, які, може, не завсіди складаються до молитви, але простягаються до потребуючих, щоб допомогти й ущасливити їх.

Отож, глибоке признання для СУА, що вже довгі роки веде різні акції суспільної допомоги. Подяка від усіх українських здорових дітей, які отримують стипендії на школу. Подяка від убогого народу, який отримує різні допомоги. Але особливіша подяка від хворих дітей для тих милосердних самарянок за опіку й старання спомогти тих найменших, які ще не втішаються повним здоров'ям, і які вже за поміччю СУА відзискали радість і здоров'я.

Отець Тарсикій Залуцький, ЧСВВ

ВІТАЙТЕ, ЗЕМЛЯКИ З АВСТРАЛІЇ!

Хор „Чайка"

Хористи „Чайки" та танцюристи ансамблю „Веселка" з Австралії вступили вперше на американську землю у нас, в Міннеаполісі (не враховуючи пересідку у Лос Анджелесі). Ми всі з великою цікавістю чекали концерту в неділю, 22-го вересня. Для мене особисто цікавий був приїзд наших братів і сестер з Австралії ще й тим, що між ними були й мої два земляки — закарпатці, а я, будучи дуже великою „льокальною патріоткою" своєї Срібної Землі, відчувала, що приїжджають сюди мої рідні брати...Не була певна, чи впізнаємо себе, бож 46 років минуло від нашої останньої зустрічі на рідній землі.

Я не збираюсь писати рецензії про виступ наших гостей, — нехай про нього напишуть ті, які більше розуміється на музичному мистецтві, ніж я. Я тільки хочу поділитися своїми почуваннями.

Мені було приємно чути цілком нові українські пісні в репертуарі хору, з яких були мені знайомі тільки три чи чотири пісні. Сильно торкнула мене пісня А. Гнатишина у виконанні соліста баритона Валерія Ботте, який з чуттям проспівав: „Вівці, мої вівці, вівці та барани, Хто вас буде пасти, як мене не стане?" Перед моїми душевними очима з'явилося обличчя мого батька, який цю улюблену свою пісню завжди слухав з вологими очима і з виразом глибокого зворушення на обличчі.

Шкода, що могла приїхати тільки половина їхнього танцювального ансамблю. Було їх тільки восьмеро. Виконнаня танців було надзвичайно гарне, — видно було мистецьку руку їхнього хореографа. Всі костюми були дотримані в стилі, включно з косами в дівчат та вишиваними капчурами (шкарпетками) в гуцульських строях. На жаль, на ці дрібні (але важливі дрібниці) часто наші танцювальні ансамблі не звертають уваги.

Заля в найнятій американській школі була заповнена (здається, вона має біля 600 місць) і присутня публіка дійсно щиро вітала оплесками виконання пісень та танців. Відчувалась і теплота, якою публіка хотіла обійняти своїх земляків із другої півкулі нашого ґльобу.

Після привітів, подяк та передання букетів квітів, наших гостей перевезли автобусом на вечерю до залі церкви св. Михаїла, де зібралося багато громадян з обох наших міст, щоб їх привітати якщо не словами, то хоч своєю присутністю.

Я своїх земляків відшукала ще в концертовій залі і ми щиро привітались. Чи пізнали себе? Очевидно, що ні, але це нам не перешкоджало сердечно обійнятись і перекинутись кількома теплими словами. Мали лише кілька хвилин, бо треба було їхати на вечерю.

Після вечері (це вже було після півночі), порозбирали ми своїх гостей по хатах. Всі були безмежно втомлені. Та й не дивно, від хвилини прибуття на цей континент, тобто між 18-им та 22-им вереснем,вони мали вже три концерти, і то зараз після тяжкого 22-годинного лету через океан! Не мали вони часу не тільки на те, щоб позбутись т. зв. „джетлеґ-у", після подорожі (переставлення свого „біологічного годинника" на змінений час, що звичайно забирає кілька днів), але не було клои їм і дихнути. Та цієї ночі вві вперше добре відпочили, завдяки сильній зливі в понеділок, яка перекреслили наші пляни показати їм перед від'їздом наші гарні міста.

Будучи колись і сама довгі роки членом хору, з яким не тільки роз'їжджала з концертами, але й сама багато займалася технічним переведенням таких роз'їздів поза наші міста, я вповні розумію, що вони переживають і переходять під час свого турне. А це не тільки дводенне турне до Чикаго чи Норт Дакоти, а місячне турне на другий кінець світу! Скільки турбот, плянування та відчуття до деталів мусить мати той адміністра тор, щоб все „кляпувало як годинник"під час подорожі! І не дивлячись на це,може таки статися щось небажане і неочікуване, от хоч би як у Едмонтоні, де мало-мало не „згубили" одного свого співака і тільки завдяки поліції, місцевому священикові та голові організаційного комітету вдалося з'єднати його знову з хором... Або таке, як на летовщі в Міннеаполісі, де настало питання, з якої брами відлітає літак, чи з ч.6,чи з ч. 38 ? Частина пішла сюди, друга туди... а бідний адміністратор літав між двома брамами, щоб зібрати їх всіх докупи до тієї брами, звідки мають відлітати. На щастя, часу було досить для того, щоб всіх на час завернути туди, куди треба.

Скілки жертв і особистих невигод мусить перенести кожний з них для того, щоб прийти до нас і подати нам руку! Вони покинули на цілий місяць свої родини, вигоду свого власного дому, свою працю і , хоч вже і не всі молоді, все ж згодилися „жити на валізках" з усіми притаманними проблемами циганського життя. А хіба ж не величезна жертва з боку, наприклад їхньої піяністки, яка після тяжкої автомобільної катастрофи кілька років тому, до сьогодні зі слабим здоров'ям, таки вибралася на таке тяжке турне? І все це тільки для того, щоб нам сказати: „Ми живемо, ми прцюємо хоч і небагато нас. і приносимо вам привіт від усіх земляків з нашої далекої прибраної батьківщини!"

Вони ще мають перед собою 10 концертів, тож простягнім до них свої руки і серця, привітаймо їх всюди так щиро, як це вони роблять, подякуймо їм за їхню безмежну відданість, за жертви, за любов до свого рідного!

Зірка Ґренджа-Донська

● РІЗНЕ ●

• FUNERAL DIRECTORS •